Θεάτρου αγώνας γόνιμος

Μια κεφάτη, εφηβική παράσταση μ' ένα φλύαρο έργο - **Κριτική Σπύρος Παγιατάκης**

Ουίλλιαμ Σαίξπηρ
Αγάπης αγώνας άγονος
Πειραματική
Σκηνή Εθνικού Θεάτρου

Εθνικό Θέατρο. «Αγάπης αγώνας άγονος». Ουίλιαμ Σαίξπηρ. Σκίτσο Ελλης Σολομωνίδου Μπαλάνου.

Η κωμωδία είναι κάτι το υποκειμενικό. Κατ' αρχήν τις περισσότερες φορές είναι συνδεδεμένη με τον χρόνο. Μετά αυτά τα οποία εσύ θεωρείς ενδεχομένως διασκεδαστικά, ο διπλανός σου τα βρίσκει υπερβολικά κι άνοστα.

Από τις σαιξπηρικές κωμωδίες το «Αγάπης Αγώνας Αγονος» είναι η –παγκοσμίως και δικαίως– λιγότερο παιγμένη. Σ' αντίθεση με τα άλλα έργα του Σαίξπηρ το κωμικό στοιχείο της εδώ έχει προφανώς κριθεί ως ανεπανόρθωτα ξεθυμασμένο και απλοϊκό. Παρόλο που η σφραγίδα του βάρδου είναι πάντα κάπου αναγνωρίσιμη, το «Αγ. Αγ. Αγ.» έχει χαρακτηρισθεί επανειλημμένα ως γεμάτο από ακατανόητους στίχους, από ακαταλαβίστικες αλληγορίες, από ευτελή λογοπαίγνια κι από χαρακτήρες οι οποίοι δεν έχουν την παραμικρή συνέπεια. Με μεγάλη δυσκολία υποπτεύεται κανείς εδώ κάποιον ο οποίος λίγο αργότερα θα έγραφε τον Λήρ και τον Αμλετ.

Ο Αγγλος Κένεθ Μπράνα, ο οποίος βασίστηκε πάνω στο έργο για να κάνει πριν από δύο χρόνια την όντως πνευματώδη ομώνυμη ταινία του, άλλαξε κυριολεκτικά τα πάντα που υπήρχαν στο πρωτότυπο, μεταφέροντας τη δράση στα 1930 και δανειζόμενος ό,τι ήταν δυνατόν από τα προπολεμικά αμερικανικά μιούζικαλ.

Κατ' αρχάς, όσον αφορά τη συνοχή και τη συνέπεια, αυτές κατακρημνίζονται νωρίς κι εύκολα μέσα στην πλοκή από τη στιγμή που οι τέσσερις νεαροί άρχοντες καταπατούν με ταχύτητα αστραπής τον όρκο τους να απέχουν από «του κόσμου τις φθηνές χαρές», ήτοι από το φαγητό, τον ύπνο και τις γυναίκες, όλα όσα δηλαδή «τη μόρφωση εμποδίζουν και σε μιαν άσκοπη ηδονή το πνεύμα εθίζουν» όπως γράφει ευρηματικά στη σπινθηροβόλα και όντως θεατρικά άκρως ανανεωτική μετάφραση του ο Στρατής Πασχάλης.

Ιδού, λοιπόν, η πρόκληση: Διαθέτοντας ένα μάλλον μέτριο, ξεπερασμένο –επειδή φλύαρο– και δυσκολονόητο κείμενο, με χαρακτήρες οι οποίοι δεν διαθέτουν ούτε τη σοφία ούτε την ποίηση ούτε το σύνηθες υποδόριο χιούμορ του Σαίξπηρ, καλείσαι (στη συγκεκριμένη περίπτωση ο μεταφραστής Στρατής Πασχάλης και ο σκηνοθέτης Στάθης Λιβαθινός) να στήσεις μια παράσταση. Το κάνεις και είναι άκρως επιτυχημένη.

Μία ενθουσιώδης ομάδα

Πώς και γιατί; Πάνω απ' όλα στην αναβράζουσα παράσταση της Πειραματικής Σκηνής του Εθνικού Θεάτρου υπήρχε μία ενθουσιώδης και καλογυμνασμένη στην τέχνη τους ομάδα νέων –πολύ νέων– ηθοποιών. Εντάξει. Ενδεχομένως όλοι τους να ήταν συχνά υπερ-ενθουσιώδεις και αρκετές φορές ξεχειλωμένοι στην ευρηματικότητά τους, ώστε δύσκολα θα μπορούσε να τους συμμαζέψει ο οποιοσδήποτε σκηνοθέτης από τις συχνές υπερβολές και τα υπερ-παιξίματα δαμάζοντάς τους προς κάποια σκηνική οικονομία, αλλά –στην περίπτωσή μας– μικρό το κακό.

Ανάμεσα στους νέους ηθοποιούς έλαμψαν μερικοί οι οποίοι αποδεικνύουν πως γνωρίζουν να χτίζουν με γνώση και παρατηρητικότητα ένα κωμικό χαρακτήρα (πόσο κοντά είναι αλήθεια ο Δημήτρης Ημελλος στη «σχολή» ενός Ηλία Λογοθετίδη!), μερικοί που δείχνουν να εξελίσσουν παραπέρα την παράδοση των κλασικών μας κωμικών (όπως ο Γιώργος Δάμπασης με τις μούτες ενός Θανάση Βέγγου και ο Δημήτρης Παπανικολάου με την καλοσυνάτη αυστηρότητα ενός Γιώργου Κωνσταντίνου). Υπήρχε, πάλι, το cool νεολαιίστικο παίξιμο ενός Γιάννη Μαυριτσάκη, υπήρχαν οι συμπαθείς εκκολαπτόμενοι ζεν πρεμιέ Παναγιώτης Μπουγιούρης και Νικόλας Παπαγιάννης και οι πολύμορφα εύπλαστοι σαν από πλαστελίνη Νίκος Καρδώνης και Βασίλης Ανδρέου. Και ήταν φυσικά και ο Στάθης Γράψας, ο οποίος μπόρεσε να κρατήσει αξιοπρεπέστατα τον πρώτο, τον «ηγετικό» ρόλο του νεαρού Βασιλιά της Ναβάρρα.

Το ισχυρό φύλο

Ομως, ο μεταφραστής Στρατής Πασχάλης κάνει στο σημειωμά του στο πρόγραμμα μια σημαδιακή παρατήρηση η οποία ενδεχομένως να είναι και το κλειδί της παράστασης. Λέει, λοιπόν, σχολιάζοντας το κείμενο ότι: «Οι γυναίκες φανερώνονται πάντα πιο δυνατές. Νικούν με τη γοητεία τους άντρες, που, ακόμα κι αν δεν τους οδηγούν στον γάμο, πάντως κατά κάποιον τρόπο έχουν την ικανότητα να τους ακυρώνουν. Ενώ οι άντρες, οι κυνηγοί, όση πανουργία κι αν δείξουν προκειμένου να δρέψουν τον καρπό της ηδονής, στο τέλος καταλήγουν θύματα οικτρά. Ο,τι κι αν κάνουν».

Το «ισχυρό φύλο» λοιπόν εδώ είναι οι γυναίκες. Κι έτσι το παίζουν και οι γυναίκες της ομάδας. Η Μαρία Ναυπλιώτου είναι μία «Καρμενική» πριγκίπισσα. Ξέρει ακριβώς τι θέλει και το διεκδικεί με μεσογειακό –στο έργο είναι Γαλλίδα– ταμπεραμέντο. Η αφέλεια της Αλεξάνδρας Λέρτα είναι περισσότερο παιδική παρά εφηβική προσθέτοντας έτσι κωμικά στοιχεία τύπου «baby doll» στον ρόλο της Κατερίνας και η Ροζαλίνα της Κατερίνας Ευαγγελάτου δείχνει να έχει την πιο ολοκληρωμένη προσωπικότητα και φαντασία απ' όλες τις συνοδούς της βασίλισσας. Η Κ. Ευαγγελάτου εμφανίζεται με όλες τις δυνατότητες μιας μέλλουσας πρωταγωνίστριας.

Η Μαριάννα Λαμπίρη είναι η πλέον ορθόδοξη και μετρημένη της παρέας, ενώ η Μαρία Σαββίδου, ο Αρης Τρουπάκης και ο Αλέξανδρος Λογοθέτης έχουν εμφανέστατα ενδώσει στην καρατερίστικη υπερβολή.

Το ανακάτωμα του προχθές και του σήμερα στα κοστούμια όπως και ο χαιρετισμός στον απλοϊκό τελώνη Ρουσό με τα σκηνικά (Ελένη Μανωλοπούλου) είναι μία επίσης πρόσχαρη συμβολή στη νεανική αυτή παράσταση.

Και η φαινομενικά εκτός χρόνου, όμως τόσο σημερινή μουσική (με τέσσερα όργανα) του Θοδωρή Αμπαζή ολοκλήρωνε εύστοχα μία συγκεκριμένη σκηνοθετική άποψη (Στάθης Λιβαθινός) η οποία εστιαζόταν κυρίως στα ηλικιακά προσόντα των συντελεστών του για να χτίσει μια κεφάτη, εφηβική παράσταση μ' ένα προβληματικά φλύαρο έργο. Τώρα, αν μέσα στον ενθουσιασμό και στον ζήλο ξέφυγαν αρκετές υπερβολές, ε, είναι κι αυτό μέσα στα ρίσκα που παίρνει μία πειραματική σκηνή. Η παράσταση δεν είναι ακριβώς γαλλική σαμπάνια όπως θα το 'θελε, αλλά και η ρώσικη «Κριμ» είναι αρκετά εύγευστη.